

Sygn. akt IV CSK 487/15

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku A. T. i X. T.
przy uczestnictwie E. [...] Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 stycznia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawców
od postanowienia Sądu Okręgowego w B.
z dnia 15 stycznia 2015 r., sygn. akt II Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 15 stycznia 2015 r. Sąd Okręgowy w B. oddalił apelację wnioskodawców A. T. i X. T. od postanowienia Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 11 marca 2014 r., oddalającego ich wniosek o ustanowienie na ich nieruchomości położonej w P. służebności przesyłu której treścią miało być uprawnienie uczestnika E. [...] Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. do korzystania ze tej nieruchomości w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji istniejących urządzeń przesyłowych wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem w zamian za zobowiązanie go do uiszczenia na rzecz wnioskodawców jednorazowego wynagrodzenia w wysokości 150 000 zł. Uczestnik podniósł zarzut zasiedzenia tożsamej treści służebności gruntowej co do wszystkich przechodzących przez

nieruchomość wnioskodawców linii (wysokiego, średniego i niskiego napięcia) przez swojego poprzednika, od którego ją przejął. Sądy obu instancji uznały, że zarzut ten był uzasadniony. W ocenie Sądów posiadanie przez uczestnika urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawców odpowiadało charakterem posiadaniu służebności przesyłu. Niewątpliwie linie i słupy energetycznych były elementami trwałymi i widocznymi, które zostały połączone z przedsiębiorstwem energetycznym w grudniu 1959 r. (linia wysokiego napięcia) i w grudniu 1962 r. (linia średniego i niskiego napięcia) i od tego czasu były eksploatowane, podlegając okresowym oględzinom i modernizacjom. Sąd przyjął, że uczestnik w momencie instalowania urządzeń energetycznych na nieruchomości pozostawał w dobrej wierze. Urządzenia te powstały w latach 1959 i 1962, a poprzednik uczestnika wykonał i korzystał z nich na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli.

W skardze kasacyjnej, opartej na obydwu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. wnioskodawcy zarzucili błędną wykładnię art. 292 w zw. z art. 305¹ - 305⁴, w zw. z art. 172 i w zw. z art. 3 k.c., wadliwe niezastosowanie art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 oraz art. 64 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 292 k.c. w zw. z art. 305¹ - 305⁴ k.c. w zw. z art. 172 k.c. oraz art. 352 § 2 k.c., błędną wykładnię art. 292 k.c. w zw. z art. 305¹ - 305⁴ k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c., w zw. z art. 172 k.c., w zw. z art. 348 k.c. i w zw. z art. 3 k.c. oraz błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 292 k.c. w zw. z art. 305¹ - 305⁴ k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. i w zw. z art. 172 k.c. i art. 7 k.c. oraz art. 293 § 1 k.c. i błędną wykładnię art. 292 k.c. w zw. z art. 305¹ - 305⁴ k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. i w zw. z art. 172 k.c. i art. 7 k.c. oraz art. 293 § 1 k.c. a także niewłaściwe zastosowanie art. 7 k.c.

W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania skarżący zarzucili uchybienie art. 382 k.p.c. w zw. art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. i art. 258 k.p.c., naruszenie art. 382 k.p.c. w zw. z art. 244 § 1 k.p.c. i art. 245 k.p.c. w zw. z art. 253 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. oraz naruszenie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 520 § 1, § 2 i § 3 k.p.c. We wnioskach domagali się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego

rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B., a także zasądzenia od uczestnika na rzecz wnioskodawców kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnili potrzebę rozpatrzenia ich skargi wystąpieniem przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 to znaczy ujawnieniem się istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzeby wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości, podnieśli także, że ich skarga jest oczywiście uzasadniona.

Dostrzeżone zagadnienie prawne, które uznali za istotne, sprecyzowali jako powstały na tle przepisów art. 305¹ - 305⁴ k.c. problem związany z możliwością zasiedzenia służebności nimi regulowanych oraz z dopuszczalnością na tle obowiązujących przepisów stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowych odpowiadających w swej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy (a nie na rzecz właściciela nieruchomości władnącej), pomimo braku podstaw materialno-prawnych regulujących wcześniej taką instytucję. Zaznaczyli też, że problem ten spowodował wiele rozbieżności i wątpliwości, które stoją na drodze do wydawania jednolitych orzeczeń przez sądy powszechne. Oczywiście zasadność skargi skarżący łączyli przede wszystkim z uchybieniami Sądów obu instancji „w kontekście przedmiotu sprawy”.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju myśli prawnej i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Skarżący powinien zagadnienie to precyzyjnie sformułować, wskazując przepis prawa, z którym jest związane i argumenty prawne, które prowadzą do powstania wątpliwości co do właściwego sposobu jego rozumienia lub stosowania w określonych, uogólnionych stanach faktycznych (zob. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002/1/11). Istotne zagadnienie prawne nie występuje, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą ważne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

Problemy wskazane przez skarżących zostały już wyjaśnione w orzecznictwie - por. uchwałę z dnia 22 maja 2013 r. (III CZP 18/13, OSNC 2013/12/139), w której Sąd przyjął dopuszczalność nabycia przed wejściem w życie art. 305¹⁻⁴ k.c. w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, a także dopuszczalność doliczenia okresu występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia służebności przesyłu. W uzasadnieniu uchwały przedstawił orzecznictwo kształtujące się na przestrzeni lat, poczynając od lat 60-tych XX w., rozważył także problem konstytucyjności przyjętej wykładni. Pytanie o konstytucyjność art. 292 w związku z art. 172 § 1 i art. 285 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.; dalej: k.c.) w zakresie, w jakim stanowią podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2013 r. (sygn. akt II Ca 1372/12). Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie w tej sprawie, uznając, że wydanie wyroku nie jest dopuszczalne (postanowienie z dnia 17 lipca 2014 r., P 28/13). Z podobnym pytaniem wystąpił też - na co zwracają uwagę skarżący -

Sąd Rejonowy w G.. Również w tym wypadku Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie z powodu niedopuszczalności wydania wyroku (postanowienie z dnia 14 lipca 2015 r., P 47/13).

W konsekwencji nie można zgodzić się ze skarżącymi, że we wskazywanym przez nich zakresie nadal zachodzi potrzeba dokonania wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie. Pojawiające się obecnie różnice w rozstrzygnięciach są w głównej mierze spowodowane przyczynami natury dowodowej i faktycznej, a nie prawnej.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i jurydycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie. Skarżący, powołując się na przesłankę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. powinni wykazać kwalifikowany charakter naruszenia przepisów prawa, prowadzący do wniosku, że zaskarżone orzeczenie jest jaskrawo nieprawidłowe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910). Pojęcie "oczywistości" mieści się w sferze obiektywnej i odnosi się do dostrzegalnej *prima facie* zasadności podniesionych zarzutów lub przynajmniej jednego z nich, niewymagającej pogłębionych analiz prawnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2015 r., I PK 242/14, LEX nr 1678955). W celu spełnienia przesłanki oczywistości skargi kasacyjnej nie wystarczy zawrzeć w treści skargi stwierdzenia, że jest ona oczywiście uzasadniona, lecz należy wykazać tę oczywistość przez odwołanie się do argumentacji przekonującej, że zaskarżony wyrok jest niewątpliwie błędny. Tych wymagań wniosek skarżących nie spełnia. Samo odwołanie się do podstaw skargi kasacyjnej - bo tak zapewne należy interpretować zawarte w końcowej części uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stwierdzenie, że w „świecie podniesionych zarzutów skarga niniejsza jest oczywiście uzasadniona, w szczególności biorąc pod uwagę wskazane uchybienia sadu zarówno I jak i II instancji w kontekście przedmiotu sprawy” nie jest wystarczające. Zarzuty kasacyjne nawiązują do problemów już wyjaśnionych w orzecznictwie w kierunku odmiennym niż sugerują skarżący, bądź kwestionują ocenę dowodów i ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, a więc

elementy nieobjęte badaniem Sądu Najwyższego. Podstawy skargi nie uzasadniają więc stanowiska o oczywistej zasadności tego środka zaskarżenia.

W związku z tym uznać należało, że wymienione przez skarżących podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzą. Okoliczności sprawy nie wskazują także, aby występowały inne przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

I.n